

Jsme všichni kyborgové?

„Co dělá člověka člověkem?“ – Masamune Shirow

Pokud smartphone vnímáme jen jako fyzicky oddělitelný přístroj, může se zdát, že nejde o žádné „kybernetické vylepšení“. V praxi však v některých ohledech funguje podobně jako externí paměť, komunikační rozhraní či autorizační klíč k online službám. A postupně začíná plnit i roli (e-)identifikátoru. Níže uvádím několik hledisek, která toto „vnější“ zařízení přibližují k prožitku rozšířené sebe sama:

Nezbytná součást každodenní existence

- **Legitimace a identita:** V některých zemích už je **e-identita** (eObčanka, BankID, mobilní klíče k eGovernment službám) buď běžnou, anebo brzy povinnou formou, bez které se nedostanete k veřejným či soukromým službám.
- **Vícefaktorová autentizace (MFA):** Firemní systémy (např. Windows 11, Office 365) často vyžadují ověření přes mobilní aplikaci či SMS. Bez chytrého telefonu není možné se přihlásit.
- **Platby a bankovníctví:** Platební aplikace, mobilní bankovníctví, NFC platby (Google Pay, Apple Pay), ověřování transakcí. Mobil se stal klíčovou bránou k finančním službám.

Tato **závislost** může vést k vyloučení lidí, kteří z jakýchkoli důvodů mobilní telefon nepoužívají. Sociální a ekonomický tlak tedy v praxi *nutí* většinu populace telefonem disponovat, a to nejen obyčejným, ale chytrým.

„Protéza“ rozšířené mysli

Z filozofického hlediska (například v rámci **teorie rozšířené mysli** Andyho Clarka a Davida Chalmerse¹) je smartphone **kognitivním nástrojem**, který se stává nedílnou součástí našeho myšlení a paměti.

- **Zapamatování:** Už si nepamatuujeme tolik telefonních čísel či drobných informací – víme, že je „máme“ v telefonu.
- **Navigace:** Mnozí lidé zcela přenechali prostorovou orientaci GPS navigaci.
- **Každodenní plánování:** Kalendáře, připomínky, budíky. Náš mozek „deleguje“ spoustu úloh na telefon.

Telefon lze proto chápat jako **kognitivní rozšíření** – byť není biologicky vpraven do těla, v praktickém provozu často jednáme, jako by byl součástí naší mysli.

Kybernetická integrace vs. společenská integrace

- **Kybernetická integrace** obvykle označuje technologické vylepšení lidského těla (např. implantáty, bionické končetiny, neuronová rozhraní).
- **Společenská integrace** telefonů je ale natolik silná, že se staly „nutnou“ součástí občanského života. To lze chápat jako **ekonomický a sociální ekvivalent** kybernetické integrace: bez chytrého telefonu nelze „plnohodnotně fungovat“ v mnoha oblastech (přístup k úřadům, práce na home office, bankovníctví apod.).

- Tento posun zvedá otázky **lidských práv a rovných podmínek**: Je spravedlivé, aby se základní životní potřeby (jako komunikace s úřady či přístup k financím) opíraly výhradně o vlastnictví chytrého telefonu?

Dopady na identitu a soukromí

- **Závislost a stres**: Neustálá dostupnost a tlak na reakci (zprávy, maily, chaty) u mnohých zvyšuje stres a pocit „nedokončených úkolů“.
- **Digital footprint**: V telefonu se hromadí citlivá data (fotografie, přihlašovací údaje, polohová historie). Čím větší roli hraje telefon v naší každodennosti, tím **křehčí** je naše soukromí a bezpečnost.
- **Změna sebevnímání**: Sociální sítě v telefonu často působí na naše **sebepojetí** (srovnávání s ostatními, výkon, úspěchy). Zejména u mladší generace to může ovlivňovat psychické zdraví i vývoj identity.

Budoucnost: Je to cesta k „opravdovému“ kyborgovi?

- **Neuralink a další implantáty**: Někteří vizionáři (Elon Musk, Bryan Johnson aj.) chtějí posunout smartphone „dovnitř“ – přímo do mozku nebo do těla. Prozatím je to v experimentální fázi, ale do budoucna mohou implantáty a rozhraní mozek–stroj (BCI) hrát podobnou roli, jakou má nyní telefon.
- **Wearables jako mezistupeň**: Chytré hodinky, brýle (Google Glass, Apple Vision Pro), chytré šperky – to vše přibližuje technologii blíže k tělu, a činí ji tak ještě nedílnější součástí každodennosti.

Závěrečné shrnutí

- **Chytrý telefon** se stal **téměř neoddělitelnou** součástí života mnoha lidí do té míry, že jeho **nepoužívání** může znamenat sociální či ekonomické vyloučení.
- Ač nejde o **kybernetický implantát** v biologickém smyslu, **funkcionálně** často plní roli **kognitivního či identitního rozšíření** – včetně nepostradatelného nástroje pro e-identifikaci, finanční operace a komunikaci.
- Tento trend **vzniká pod tlakem státu i firem**, které upřednostňují digitální verze identifikace (e-občanky, mobilní klíče, dvoufaktorová autentizace).
- **Otázky do budoucna**: Jak udržet rovný přístup k základním službám pro ty, kdo telefon nemají (např. starší generace, lidé s nízkými příjmy nebo s digitální averzí)? Kam až se bude posouvat hranice mezi „vnějším nástrojem“ a „vnitřním vylepšením“?

Výsledkem je společenský stav, kdy smartphone – byť technicky stále externí zařízení – vykazuje rysy typické pro „tělesné“ rozšíření v rovině kognice, sociálních interakcí a lidské identity.

To, zda jej budeme nazývat kyborgizací, je spíše otázka terminologie. V praxi už ale mnohdy **představuje „prodlouženou ruku“** našich schopností, myšlení i autorizačních procesů.

Jiří Stibor

ⁱ Clarke, A., & Chalmers, D. (1998). The Extended Mind. *Analysis*, 58(1), 7–19.